

íróra hivatkozom, kik teoretikusan és reálisan igyekeztek megmagyarázni a mai helyzetet. A «harmincéves» Szvatkó Pál előre látta ezt az itt rajzolt folyamatot; féltette a magyar ifjúság jövőjét az elproletarizálódástól s megrajzolta a «Bata-cipős magyar ifjúság» új, szerény, szorgalmas, reális típusát: a jelen igazolta őt. És fejtegetéseiben, melyekre itt gondolok most (Magyar Irás 1932, 1. sz.), az állandóan visszatérő kérdés: mi lesz a várossal, mi lesz a műveltséget hordozó középosztállyal; mi lesz azzal a réteggel, mely a leg-európaibb magyar volt, kevert vérű, három-négy nyelv és műveltség birtokosa, «indogermán magyar». Szvatkó Pál még magyar iskolába járt. De a legújabb generáció már csehszlovák iskolában tanult. És itt már maga a magyar nyelv, a pusztá lét a legnagyobb probléma. A «húszéves», új nemzedék teoretikusa, kulturális kérdéseinek őszinte realista megrögzítője: Borsody István előtt (Magyar Szemle 1935 okt.) már az a probléma, vajjon van-e, lesz-e egybeforrasztó, ébresztő kisebbségi szellemiség, lesz-e magyar középosztály, vajjon hová hányódik a «csehszlovák állampolgárság és magyar kulturpolgárság» ellentétei közül a jövő nemzedék. Ime: a szlovenszkói fiatalok két nemzedéke érzi már önmaga sorsán a mesterségesen szított ellentétet urbanizmus és népiesség közt: urbanizmus, művelt magyarság Szlovenszkón nagyon sokat jelentenek s város és iskola nélkül nincs műveltséget hordozó és fejlesztő középosztály. Ennek megmentése elég fontos szociológiai föltétele a magyar irodalomnak: ki lesz majd olvasó, ha nincs magyar város Szlovenszkón? Kell, hogy a jövő ily viszonyok közt meghozza azt a szintézist, mely az atyák legműveltebbjeit és legjobbrait odahajlítja majd a fiatalok felé, a szlovenszkói nyugati magyarság, az «indogermán» magyarság új hajtásai felé, hiszen ők folytatják majd ott az európai módra művelt magyar gondolatot s az atyák hivatását.

KÖZÉPKOR.

*A tömeg zúgott, örvénylett a téren,
A bakó izzadt homlokát törölte,
A keréketört lator mitsem érzett,
Holt tagjait már fogta az enyészet.*

*A szívek ablakai nyitva voltak,
Gőzölgön áradt rajtuk szenny és átok,
A Piac-tér meghullámozott beléje
S a Nap lement, hogy a szenny el ne érje.*

*Egy csillag állott az ég kárpitjára,
A lator szeme még egyszer kinyitlott,
A csillagfény találkozott szemével
S ő azt hitte, hogy már az égig ért fel.*

*«Még él!» — hangzott fel a dühödt üvöltés,
Ámit a lator muzsikának hallott
S egy angyal tetszett fel a messzi ködben,
Hogy elvigye őt holtan, összeförtlen.*

Majthényi György.